

IV Konferencja Psychologii Pozytywnej

Karolina Mudło-Głagolska, Paweł Larionow

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

Pasja studiowania a subiektywna witalność, wypalenie akademickie i stres: podejście skoncentrowane na osobach i analiza profili latentnych pasji studiowania

WPROWADZENIE

Pasja to zamiłowanie do jakiejś czynności lub obiektu, które osoba wysoko ceni, któremu poświęca czas i wysiłek. W dualistycznym modelu pasji postulowano istnienie dwóch wymiarów pasji, a mianowicie "energetyzującej i podnoszącej na duchu" **pasji harmonijnej** (HP) i "destrukcyjnej" **pasji obsesyjnej** (OP) (Vallerand i Houliort, 2019; Vallerand i in., 2003). Większość dotychczasowych badań nad pasją dotyczyła pasji pracy. Wykazano, że HP pozytywnie wiąże się z zadowoleniem z życia, poczuciem witalności, mniejszym nasileniem symptomów depresyjnych i lękowych, a także wypalenia zawodowego, co ogólnie wskazuje na jej pozytywną rolę dla funkcjonowania osoby. Natomiast badania wskazują na niejednoznaczną rolę OP w tym zakresie (Forest i in., 2011; Mudło-Głagolska i Larionow, 2022; Vallerand i in., 2010).

Niniejsze badanie koncentruje się wokół pasji studiowania i jej roli dla funkcjonowania akademickiego studentów. Osoba ma **pasję studiowania**, kiedy lubi (kocha) swoje studia, poświęca im czas, określa je swoją pasją oraz uznaje za część siebie. Zatem pasjonat studiowania jest zaangażowany poznawczo i emocjonalnie w swoje działania na studiach. Jednak w zależności od wymiaru pasji, jakim charakteryzuje się osoba, charakter tego zaangażowania oraz jego skutki dla funkcjonowania akademickiego mogą się różnić. Za "negatywne" wskaźniki **funkcjonowania akademickiego** uznano wypalenie akademickie i postrzegany stres, a za "pozytywne" – subiektywną witalność. Monitorowanie funkcjonowania studentów, szczególnie w obecnym okresie znaczących przemian i wielu ryzyk oraz poszukiwanie czynników, które będą sprzyjały ich lepszemu samopoczuciu, jest perspektywnym obszarem badań.

Specyfika badania. W dużym stopniu badania nad pasją bazują na podejściu skoncentrowanym na zmiennych (głównie badania korelacyjne), co nie pozwala na uwzględnienie konfiguracji obu wymiarów pasji w tożsamości osoby i analizę funkcjonowania pasjonatów z różnymi profilami pasji, tj. grup z różnym nasileniem HP i OP. Prezentowane badanie jest jednym z pierwszych badań na świecie bazującym na podejściu skoncentrowanym na osobach, w którym za pomocą analizy profili latentnych analizuje się funkcjonowanie akademickie studentów z różnymi profilami pasji do studiowania.

CEL BADANIA

Zidentyfikowanie odrębnych profili pasji studiowania oraz porównanie pozytywnych (subiektywna witalność) i negatywnych wymiarów (wypalenie i postrzegany stres) funkcjonowania akademickiego w zależności od profilu pasji studentów.

METODA

272 studentów (82,35% stanowiły kobiety) w średnim wieku 21,68 lat ($SD = 4,79$, $Me = 20,00$), większość z których (74,26%) była na pierwszym roku studiów ($M = 1,29$, $SD = 0,80$, $Me = 1,00$), od listopada 2020 r. do grudnia 2021 r. wypełnili zestaw kwestionariuszy w formie online:

1. Skalę pasji (dwie skale: HP i OP studiowania);
2. Skalę subiektywnej witalności (witalność jako cecha; świadome doświadczenie posiadania energii i żywotności);
3. Oldenburski kwestionariusz wypalenia zawodowego w wersji do badania wypalenia studenckiego (dwie skale: (1) brak zaangażowania jako dystansowanie się do swoich studiów oraz (2) wyczerpanie jako brak emocjonalnej odporności, żywotności poznawczej i fizycznej energii);
4. Skalę odczuwanego stresu.

Zastosowano analizę profili latentnych, testy Kruskala-Wallisa i *U* Manna-Whitney'a z poprawką Bonferroniego (post hoc).

WYNIKI

64,71% badanych studentów charakteryzowało się wysokim poziomem stresu (steny 7–10), 20% miało średnie nasilenie stresu (steny 5–6), a 10,29% niskie (steny 1–4).

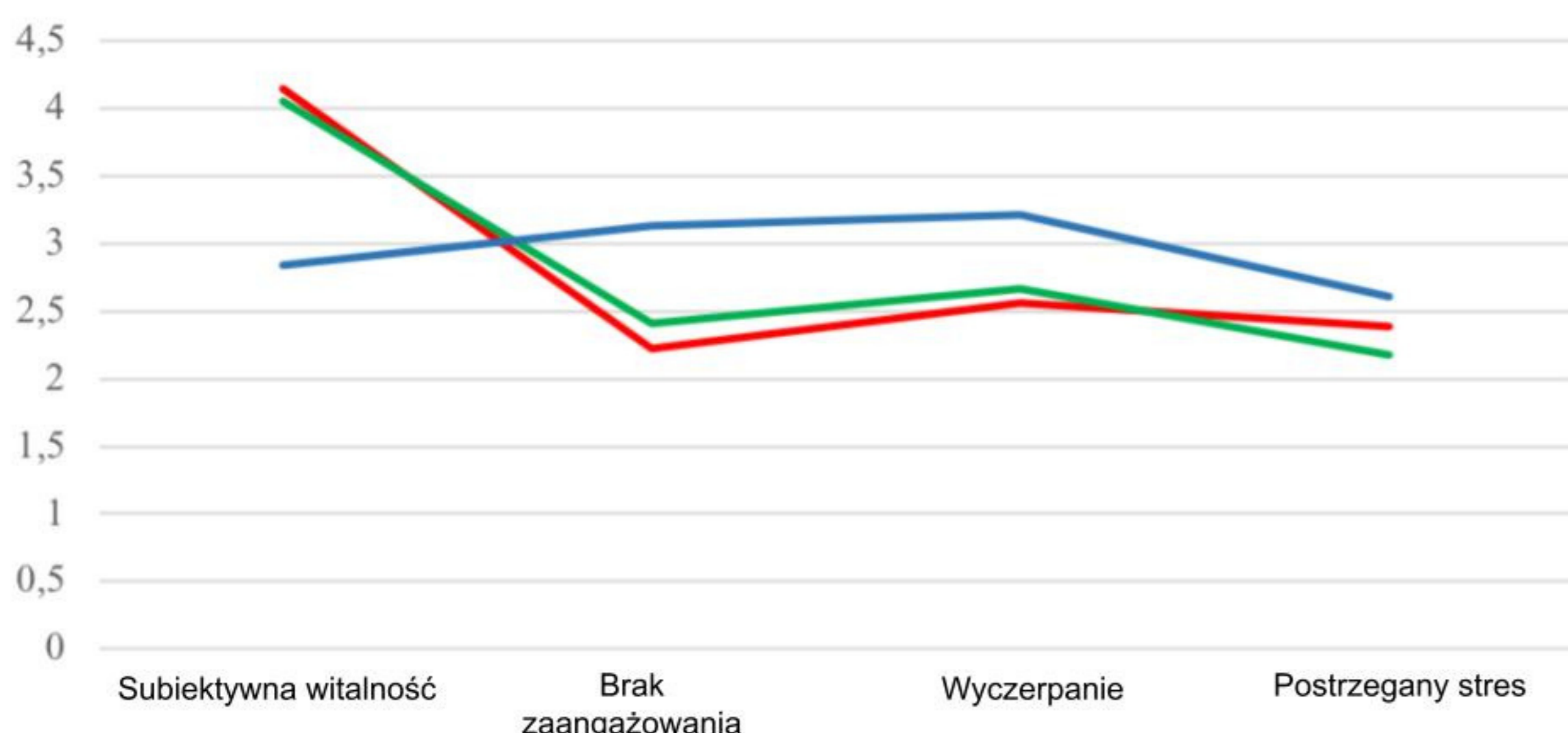
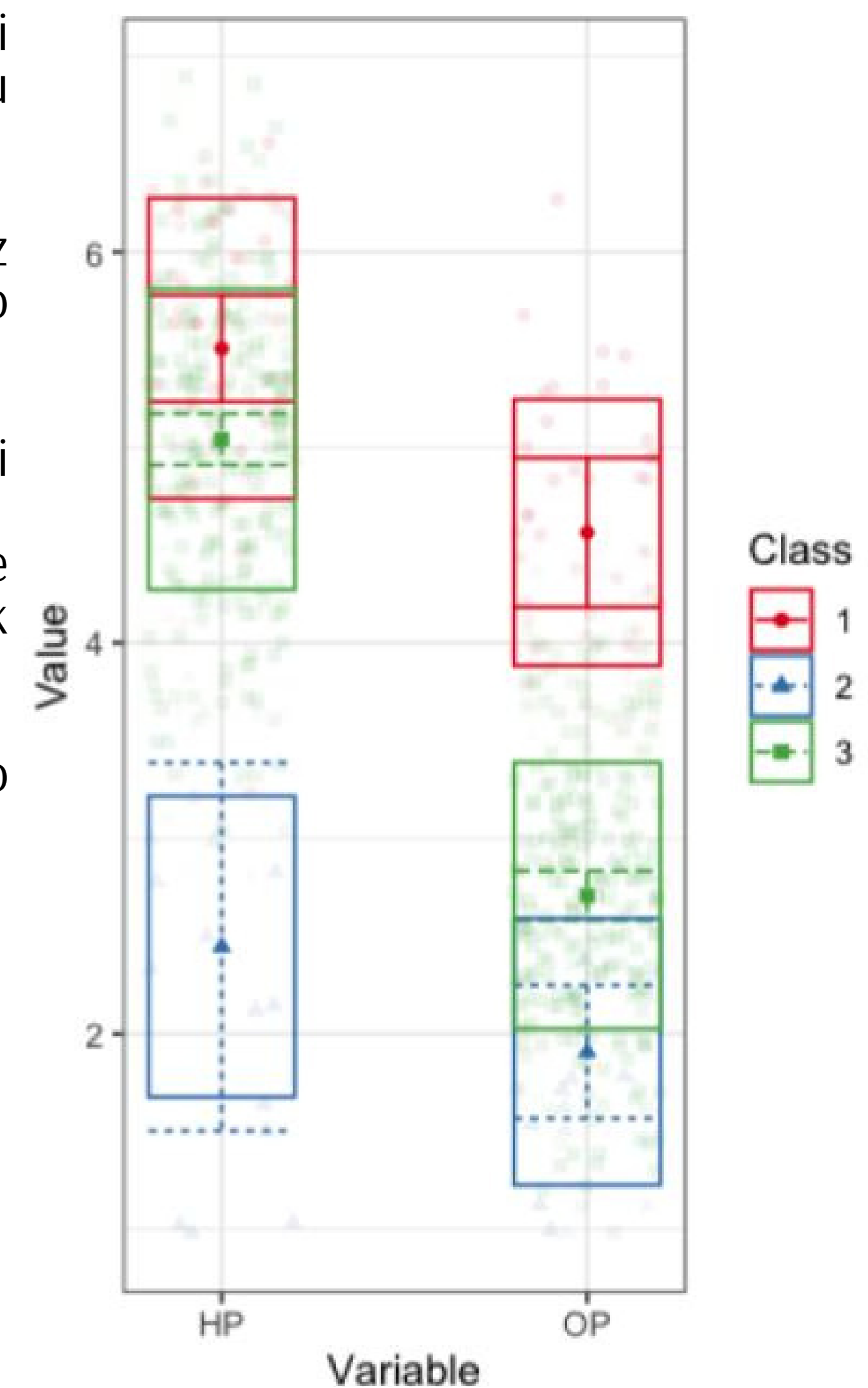
Wyodrębniono 3 profile pasji (zob. wykres po prawej stronie), które można określić jako:

1. **WYSOKI** ($n = 16$; wysoki wynik HP ($M = 5,71$) i wysoki wynik OP ($M = 4,68$));
2. **OPTYMALNY** ($n = 223$; wysoki wynik HP ($M = 5,01$) i niski wynik OP ($M = 2,72$));
3. **NISKI** ($n = 33$; niski wynik HP ($M = 2,43$) i niski wynik OP ($M = 1,94$)).

Statystycznie istotne różnice w funkcjonowaniu akademickim odnotowano między profilami:

1. Subiektywna witalność: **WYSOKI** i **OPTYMALNY** > **NISKI**;
2. Brak zaangażowania: **NISKI** > **OPTYMALNY** i **WYSOKI**; **OPTYMALNY** > **WYSOKI**;
3. Wyczerpanie: **NISKI** > **OPTYMALNY** i **WYSOKI**;
4. Postrzegany stres: **NISKI** > **OPTYMALNY**.

Wykazano, że pasjonaci o profilu określanym jako **WYSOKI** osiągnęli istotnie wyższy wynik subiektywnej witalności oraz istotnie niższy brak zaangażowania i wyczerpania w porównaniu ze studentami z profilem **NISKIM**, a także niższy wynik braku zaangażowania niż w profilu **OPTYMALNYM**. Studenci z profilem **NISKIEGO** wykazali się wyższymi wynikami w skalach braku zaangażowania, wyczerpania, postrzeganego stresu oraz niższym subiektywnej witalności w porównaniu do studentów z profilem **OPTYMALNYM**.

Na powyższym wykresie pokazane są średnie wyniki badanych zmiennych dla każdego profilu (kolory na wykresie odpowiadają kolorom profili).

PRZYSZŁE BADANIA:

- (1) badanie poznawczych, emocjonalnych i behawioralnych predyktorów określonych profili pasji;
- (2) analiza profili pasji związanych z wolnym czasem.

DYSKUSJA

- W badaniu zidentyfikowano 3 profile pasji studiowania charakteryzujące się zróżnicowanymi wzorcami funkcjonowania akademickiego. Studenci z niskimi wynikami w obu wymiarach pasji (profil **NISKI**) charakteryzowali się *najmniej* adaptacyjnym przystosowaniem, gdy studenci z wysokimi wynikami (profil **WYSOKI**) *najbardziej* adaptacyjnym.
- 2/3 badanych studentów doświadczyło wysokiego nasilenia stresu, co wskazuje na niezbędność prowadzenia dogłębnej analizy ich zdrowia psychicznego oraz wdrażania działań profilaktycznych na uczelniach wyższych.
- Uzyskane wyniki mogą stanowić punkt wyjścia do eksplorowania innych konsekwencji pasji ujmowanej w profilach w różnych dziedzinach.

WNIOSKI

1. Podkreślono użyteczność wyodrębniania profili pasji studiowania w ocenie funkcjonowania akademickiego.
2. Biorąc pod uwagę względną stałość pasji, można odnotować, że jej obecność gra pozytywną rolę dla funkcjonowania studentów.
3. Studenci bez pasji studiowania mogą stanowić grupę ryzyka trudności przystosowania się do studiów.